

Preporuka za nagradu: *Muzejski stručnjak godine*

Sa najvećim zadovoljstvom, preporučujem da ICOM SRBIJA dodeli nagradu *Muzejski stručnjak godine* –kustoskinji Muzeja Jugoslavije, istoričarki umetnosti Ani Panić za njenu aktivnost u 2022. godini.

Stručni rad Ane Panić pratim od njenih prvih rezultata, postignutih na izložbama i u komunikaciji sa posetiocima u Muzeju (istorije) Jugoslavije: od samog početka rada u tom prestižnom Muzeju, Ana Panić je pokazivala veliku angažovanost, spremnost da se okuša sa inovativnim muzejskim izazovima, da unese sveže ideje i ostvari veoma uspešne realizacije, čime je u velikoj meri doprinela ugledu i značaju koji ovaj Muzej ima danas ne samo u našoj sredini, već i u regionu, pa i u svetu. Samim tim, ona je unapredila našu kustosku struku, pa i našu istoriju umetnosti i muzeološku praksu u celini.

Tokom prošle, 2022. godine Ana Panić je veoma uspešno obavila nekoliko izuzetno važnih muzejskih poslova: rezultat njenog marljivog i plodnog rada je nekoliko izložbi, praćenih velikim studijskim uvodnim tekstovima u katalozima/zbornicima. Pored toga, ona je obradila veliki broj muzejskih predmeta iz zbirke Muzeja Jugoslavije a mnoge po prvi put prikazala javnosti.

Spremnost Ane Panić da unese nove, zanimljive, aktuelne i do tada nerazrađene teme, da predloži nove postavke, pronađe savremene kontekste i pruži drukčije interpretacije poznatih muzejskih predmeta iz bogatih zbirke Muzeja Jugoslavije, kao i da uspostavi sjajnu saradnju ne samo sa svojim kolegama iz Muzeja, već i sa domaćim, regionalnim i međunarodnim stručnjacima i ustanovama, odavno su prepoznati kao odlika velikog znalca, aktivnog, neumornog istraživača i izvanrednog muzejskog pregaoca. Ana Panić je smelo otvorila niz delikatnih tema koje su neophodne za delatnost ustanove kakva je Muzej Jugoslavije: u takve izazove upravo spada i značajna postavka sa odličnim katalogom pod nazivom *Partizanka i Fragonar. Kolekcija slika Jovanke Broz*. Na ovom projektu je radila u saradnji sa Galerijom Matice srpske, gde je izložba bila takođe priređena, u okviru važnog međunarodnog događaja: Novog Sada – Kulturne prestonice Evrope 2022. Na ovom projektu je uspešno sarađivala sa kolegama Nikolom Ivanovićem i konzervatoricom Marijetom Sidovski; uvodni deo kataloga potpisale su dr Tijana Palkovljević-Bugarski, upravnik Galerije Matice srpske i Neda Knežević, direktorka Muzeja Jugoslavije.

Izložba i katalog *Partizanka i Fragonar. Kolekcija slika Jovanke Broz* predstavili su likovnu zaostavštinu, nađenu kod Jovanke Broz nakon njene smrti, koja se sastoji od nekoliko

Jovankinih portreta, zatim više slika – posebno pejzaža – koji su joj poklanjani često sa posvetom prilikom određenih zvaničnih događaja, kao i nekoliko kopija dela starih majstora i freske Belog Anđela, koji su se takođe nalazili u poslednjem ambijentu njenog života. Iz ove nekoherentne, moglo bi se reći slučajne zbirke, nastala je veoma zanimljiva celina zahvaljujući upravo koncepciji Ane Panić koja je za svako delo dala adekvatno tumačenje i istovremeno ozbiljno, precizno i stručno analizirala ličnost Jovanke Broz, njen odnos prema umetnosti i okolnosti pod kojima su dela dolazila u njen posed, bez suvišnih političkih, socioloških ili psiholoških analiza.

Pored toga, tokom 2022. Ana Panić je obradila predmete iz likovne zbirke i bila autorka studije pod naslovom koji citira stih iz *Jame* Ivana Gorana Kovačića: “*Krv je moje svetlo i moja tama*“. *Likovni radovi koji tematizuju nacističke logore iz Fonda Muzeja Jugoslavije* u obimnom zborniku/katalogu izložbe: “*Sloboda je za nas san*“. *Tematski katalog predmeta iz fonda Muzeja Jugoslavije koji dokumentuju život u logorima i represivne mere u toku Drugog svetskog rata*. Zajedno sa Veselinkom Ristić Kastratović bila je kourednica ove značajne publikacije, takođe u izdanju Muzeja Jugoslavije. Ana Panić je stručno obradila likovni materijal nastao u logorima i dela koja se odnose na teme logora i represalija, a koja su se nalazila uglavnom u zbirkama nekadašnjeg Muzeja revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije i Memorijalnog centra Josip Broz Tito. Brojni radovi različite provenijencije, tematike i tehnika uzbudljivo su svedočanstvo o strašnim sudbinama ljudi, o kojima Ana Panić piše veoma studiozno, uočavajući i da su se ponekad autori “odvajali od surove realnosti slikajući idealizovanu stvarnost” – bilo da se radi o amaterskim, anonimnim ostvarenjima ili o delima naših veoma uglednih umetnika, zatočenih u logorima. Predstavljena su i dela nastala nakon oslobođenja s evokacijom ratnih strahota.

Posebno je važno naglasiti da za dela sa antifašističkom tematikom danas postoji pojačano interesovanje kako kod publike, tako i kod pojedinih umetnika, posebno strip-crtača koji na nov način nastoje da mladim generacijama protumače važnost svesti i znanja o turbulentnim vremenima II svetskog rata. Čini se da je ta edukativna uloga veoma važna upravo u vremenu kada se postavljaju ambivalentna pitanja oko narodnooslobodilačke borbe i kada određeni krugovi nastoje da umanje značaj antifazišizma, što je, inače jedna od najsvetlijih i najznačajnijih odrednica naše novije istorije. O tome Ana Panić takođe piše.

Smatram da je izuzetno značajan urednički posao koji je Ana Panić obavila zajedno sa Veselinkom Ristić Kastratović na sveobuhvatnom predstavljanju materijala vezanog za pomenutu tematiku: na izložbi i u pratećoj obimnoj publikaciji na preko 350 strana, sa potpisima nekoliko saradnika i saradnica, sistematizovani su unikatni predmeti vezani za tematiku logora i represivnih mera tokom nacističke okupacije. Sa odličnim reprodukcijama i detaljnim muzeološkim i bibliografsko-bibliotečkim podacima, dat je širok uvid u bogate muzejske zbirke, ne samo likovnih dela, već i dela primenjene umetnosti, ličnih predmeta, štampanih materijala svih vrsta, rukopisne i dokumentarne građe, korespondencije i sl., sve sa potpunim prevodom na engleski jezik, što je dalo celoj publikaciji posebnu mogućnost pune komunikacije sa svetom.

Najzad, u javnosti je bila veoma zapažena izložba *Petar Lubarda – Jedna priča*, održana u najpre Galeriji Doma vojske u Beogradu (do februara 2022). Izložba je potom gostovala u Narodnom muzeju u Šapcu i u Galeriji savremene likovne umetnosti u Nišu. Izložba je bila rezultat saradnje tri ustanove koje čuvaju u svojim kolekcijama Lubardine radove: pored Doma vojske, to su Kuća legata i Muzej Jugoslavije čijih je devet dela, jedan njegov nacrt za odlikovanje i jednu njegovu keramičku plaketu obradila Ana Panić u katalogu izložbe. Tekst pod nazivom “Od umetnika, preko Tita, do Muzeja” Ana Panić je koncipirala pre svega sa muzeološkog aspekta *ad hoc* stvarane kolekcije Memorijalnog centra, koja je, po njenim rečima, “često više govorila o ukusu darodavaca, njihovim željama i osećanjima i odnosu koji su imali prema predsedniku Jugoslavije” – Josipu Brozu Titu. Autorka je predstavila stvaranje umetničkih i drugih kolekcija zahvaljujući pre svega predsednikovom kabinetu i posebno oformljenoj Službi za poklone sa preciznim uputstvima o prijemu, evidenciji, rukovanju poklonima i uzdarjima. Zajedno sa namenski podignutim Muzejom 25. maja, sve je to doprinosilo izgradnji kulta Josipa Broza ali imalo za cilj i “podsticajan, moralni i politički, uticaj na omladinu”. U tom kontekstu Ana Panić je analizirala i Lubardina dela koja obuhvataju različite faze njegovog stvaralaštva – od “sorealističkog patosa”, kako ona piše, preko prvih modernističkih kompozicija do apstraktnog pejzaža iz perioda kada je organizovao svoju prvu posleratnu samostalnu izložbu u Galeriji ULUS-a 1950/51. godine. Dela sa te izložbe – kako je utvrdila naša istorija umetnosti, a Ana Panić potvrdila – označila su početak novog kulturnog ciklusa nakon raskida sa SSSR-om, i u tome je bila velika Lubardina uloga, dok je njegov kasniji, apstraktni opus izražavao duh vremena na poseban način. Lubarda je smatran našim najreprezentativnijim umetnikom i stoga nije neobično da su se njegova dela našla među poklonima Titu i da je upravo Lubardi organizovana samostalna izložba u vreme prvog samita Nesvrstanih početkom septembra 1961. godine. (Ana Panić je i ranije pisala o Titovoj zbirci i Lubardinim delima u tekstu “O grifonima, jednorozima i o kamenu s Meseca ili o poslednjoj vladarskoj kolekciji” 2009. godine u katalogu *Smrt u trezoru*, izd. Muzej istorije Jugoslavije).

Svi ovi studijski radovi Ane Panić u 2022. godini pokazuju njenu veliku posvećenost muzeološkoj struci, ozbiljnost i studioznost u pristupu svakoj tematici koju je obrađivala, veliko poštovanje rezultata rada drugih kolega, kao i inovativnost koja dovodi do novih interpretacija. Imajući u vidu takođe i njenu bogatu biografiju i bibliografiju (u prilogu), iskreno smatram da je prošlogodišnjim radom Ana Panić apsolutno zaslužila da je ICOM Srbija proglasi za *Muzejskog stručnjaka godine*.

S poštovanjem,

Beograd, februara 2023.

Irina Subotić, prof.emer.

Писмо препоруке

за **Ану Панић**

(кандидаткиња за Награду националног комитета ICOM Србија за музејског стручњака 2023. године)

Виша кустоскиња Музеја Југославије у Београду, Ана Панић истиче се својом континуираном посвећеношћу и константним напредовањем већ годинама уназад. Панић је са једне стране ауторка бројних изложби које карактеришу међуинституционална и неретко регионална сарадња и изузетно велика посећеност, а које су однеле бројна признања и награде. Ана са друге стране, своја знања унапређује марљивим истраживачким радом, размењујући идеје са колегама на бројним трибинама и округлим столовима, које и сама организује, као и гостујући на научним и стручним конференцијама. Ауторске изложбе Ане Панић карактеришу темељне анализе, али и данашњем тренутку релевантна интерпретација и савремен дизајн, док је у сваком пројекту који води уочљив складан однос према тиму.

Поред свакодневног рада на истраживању, чувању и тумачењу предмета у ликовној збирци Музеја Југославије за коју је задужена, током претходне, 2022. године, Ана Панић реализовала је завидан број изузетно значајних пројеката. Настављајући сарадњу са кустоскињом Куће Легата Дином Павић након изложбе посвећене обележавању годишњице одржавања конференције Покрета Несврстаних земаља у Београду: „Прометеји новог века“ (септембар 2021 – новембар 2021), Панић је коауторка заједничког пројекта Медија центра „Одбрана“ Министарства одбране Републике Србије, Куће легата и Музеја Југославије чији је резултат изложба: „Лубарда – Једна прича“, постављена у Галерији Дома Војске Србије „Београд“ (децембар 2021 – фебруар 2022), а која по први пут обједињује импозантан број дела Петра Лубарде из колекција ових институција. Изложбу прати и илустрацијама богато опремљен каталог са текстовима у којем ауторке (Панић и Павић) нуде нове погледе на дела Лубарде у контексту колекција институција из којих долазе. На релевантност и значај овог пројекта указује и чињеница да изложба након своје премијере у Београду, гостује у Народном музеју у Шапцу и Галерији савремене ликовне уметности у Нишу.

У свом кустоском ангажману Панић се још једном доказује прошле године сарађујући испред Музеја Југославије са престижном институцијом баштине, Галеријом Матице Српске у Новом саду на реализацији изложбе: „Партизанка и Фрагонар: Колекција слика Јованке Броз“ чија је коауторка заједно са колегом Николом Ивановићем (Галерија Матице Српске). Ова изложба са једне стране успоставља континуитет успешног рада и наставља опробан методолошки приступ (који успоставља др Ненад Радић, некадашњи кустос Музеја историје Југославије и професор музеологије на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета у Београду), а са друге стране по први пут нуди увид у значајне колекције ове две институције. Током пратећих програма и вођених тура Панић се истиче својим вештинама комуникације као сјајан музејски едукатор.

Такође, опсежно истраживање до сада не детаљно обрађиваног фонда предмета из збирке Музеја Југославије који документују живот у логорима и репресивне мере у току Другог светског рата крунисан је првим тематским зборником овог типа чије су уреднице Ана Панић и Веселинка Кастратовић Ристић, те у којем Панић објављује и ауторски текст сумирајући резултате овог изазовног и пионирског подухвата. Овим пројектом Панић доказује своју способност курирања и ван

формата изложбе у галеријском простору, уређујући атрактивно дизајнирану и концептуално веома интересантно компоновану публикацију за чије потребе је дигитализована опсежна грађа музејског фонда.

Уверена да ће и током наредног периода наставити да поставља високе стандарде кустоског рада, а указујући на све горе наведене професионалне успехе остварене током прошле године, задовољство ми је да колегиницу Ану Панић предложим за Награду националног комитета ICOM Србија за музејског стручњака 2023. године.

У Београду, 14. фебруара 2023. године

др Милена Јокановић,
научна сарадница
Филозофски факултет, Универзитет у Београду
Центар за музеологију и херитологију, Одељење за историју уметности